

PĀRSKATS
PAR ZINĀTNISKI PĒTNIECISKO DARBU

LATVIJAS INTEGRĀCIJAS PROCESA EIROPAS SAVIENĪBĀ
IETEKMES EKONOMISKAIS NOVĒRTĒJUMS UN IENĀKUMU
PĀRMAIŅU IMITĀCIJA DAŽĀDAS SPECIALIZĀCIJAS,
LIELUMA UN TERITORIĀLĀ IZVIETOJUMA
LAUKSAIMNIECĪBAS PRODUKCIJAS RAŽOTĀJIEM, TO
GRUPĀM

IZPILDĪTĀJS: VZBO "Latvijas Valsts Agrārās ekonomikas institūts"

PROJEKTA VADĪTĀJS: Valda Bratka, LVAEI prof., Dr. ekon. (1. posms)
Danute Jasko, LVAEI prof., Dr. ekon. (2. posms)

Saskaņots:

VZBO "Latvijas Valsts Agrārās ekonomikas institūta" direktors

Apstiprināts:

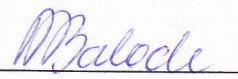
ZM Lauku attīstības departamenta Izglītības un zinātnes nodaļas vadītāja vietniece

Z.v.

 Andris Miglavs

Z.v.

LĀ Zemkopības ministrijas
Lauku attīstības departamenta
Izglītības un zinātnes nodaļas
vadītāja vietniece

A.BALODE

SATURS

Ievads	3
1. Latvijas dažādas specializācijas, ekonomiskā lieluma un teritoriālā izvietojuma lauksaimniecības produkcijas ražotāju ienākumu līmeņa pārmaiņu novērtēšana pēc iestāšanās Eiropas savienībā kopējā tirgus un Latvijas un Eiropas savienības sarunu rezultātu ietekmē.	4
1.1. Darbā izmantotie materiāli un metodes	4
1.2. Pieņēmumi un ierobežojumi	5
1.3. Darba izpildes metodika	7
1.4. Rezultāti	7
2. Interaktīvais matemātiskais modelis saimniecību ieņēmumu pārmaiņu novērtēšanai pēc Latvijas iestāšanās Eiropas Savienībā.	15
2.1. Izmantotās metodes un avoti	15
2.2. Modeļa ievadinformācija	16
2.3. Modeļa izvadinformācija	16
2.4. Pieņēmumi, ierobežojumi:	16
2.5. Modeļa algoritmiskie ierobežojumi un secība	17
3. Secinājumi	19
Pielikumi	20

Ievads

2002. gada nogalē ir noslēgušās ES un Latvijas iestāšanās sarunas, kuru rezultātā panākti iespējami izdevīgākie noteikumi Latvijas lauksaimniecības integrācijai kopējā tirgus organizācijā un atbalsta jomā.

Gatavojoties tautas nobalsošanai un iestājai ES, viens no svarīgākajiem uzdevumiem ir sniegt ekonomiski analītisko novērtējumu Latvijas un ES sarunu rezultātiem: ko dos integrācija Eiropas savienībā Latvijas lauksaimniecības produkcijas ražotājiem, to dažādām grupām un novērtēt paredzamās koptirgus attīstības tendences, kā arī dot iespēju katram lauksaimniecības produkcijas ražotājam novērtēt tieši viņa ieguvumu.

Projektam ir izvirzīti divi mērķi:

1. veikt pētījumu par dažādas specializācijas, ekonomiskā lieluma un teritoriālā izvietojuma lauksaimniecības produkcijas ražotāju ienākumu līmeņa pārmaiņu novērtēšanu pēc iestāšanās Eiropas savienībā kopējā tirgus un Latvijas un Eiropas savienības sarunu rezultātu ietekmē;
2. izveidot un no 1. septembra izvietot internetā interaktīvo matemātisko modeli (shēmu) saimniecību ieņēmumu pārmaiņu novērtēšanai pēc Latvijas iestāšanās Eiropas Savienībā.

Atbilstoši izvirzītajiem mērķiem, darba izpilde ir veikta 2 posmos.

- 1.posms: Latvijas dažādas specializācijas, ekonomiskā lieluma un teritoriālā izvietojuma lauksaimniecības produkcijas ražotāju ienākumu līmeņa pārmaiņu novērtēšana, izmantojot SUDAT sistēmā uzkrāto informāciju.
- 2. posms. Interaktīvā matemātiskā modeļa izveidošana Internetā.

Darba 1. posmu veica LVAEI Saimniecību ekonomikas nodaļa (SUDAT) Valdas Bratkas vadībā, bet otro posmu veica LVAEI Lauksaimniecības attīstības un ekonomisko attiecību nodaļa (LAEAN) Danutes Jasko vadībā.

Šis pārskats apvieno abos posmos veikto darbu atspoguļojumu, raksturojot izmantotos pamatpieņēmumus, informāciju un metodes, kā arī iegūtos rezultātus.

1. Latvijas dažādas specializācijas, ekonomiskā lieluma un teritoriālā izvietojuma lauksaimniecības produkcijas ražotāju ienākumu līmeņa pārmaiņu novērtēšana pēc iestāšanās Eiropas savienībā kopējā tirgus un Latvijas un Eiropas savienības sarunu rezultātu ietekmē.

Pētījumam izvirzītais mērķis: balstoties uz Eiropas Savienības kopējās tirgus organizācijas nosacījumiem, iestāšanās sarunu rezultātā panāktajiem Latvijas lauksaimniecības produkcijas ražotāju atbalsta pasākumiem un izmantojot SUDAT datus, veikt dažādu lauksaimniecības produkcijas ražotāju grupu ienākumu novērtējumu:

- Veikt ES kopējā tirgus organizācijas ietekmes – produkcijas un resursu cenu līmeņa pārmaiņu novērtējumu;
- Veikt dažādu iestāšanās scenāriju ekonomiskās ietekmes uz Latvijas lauksaimniecības produkcijas ražotāju ekonomiskais novērtējumu;
- Izstrādāt modeli saimniecību atbalsta un ienākumu līmeņa novērtēšanai;
- Analizēt un vērtēt ES sarunu kopējā pozīcijā piedāvāto tiešo maksājumu īstenošanas dažādo shēmu piemērošanas ekonomisko ietekmi uz Latvijas lauksaimniecības produkcijas ražotāju ienākumiem.
- Noteikt ES sarunu noslēgumu rezultātā panākto tiešo maksājumu apjoma un finansējumu avotu izmaiņu ekonomisko ietekmi uz Latvijas lauksaimniecības produkcijas ražotājiem: produkcijas un resursu cenu un saņemtā atbalsta izmaiņas dažādos periodos;
- Veikt saimniecību raksturojošo un darbības rezultātus, atbalsta un ienākumu līmeņa novērtēšanai izmantojamo indikatīvo rādītāju izvēli un aprobāciju;
- Izmantojot SUDAT datu bāzi, veikt dažādu reģionu, specializācijas un ekonomiskā lieluma vidējo un tipisko saimniecību atlasī;
- Izmantojot izstrādāto modeli, veikt izvēlēto dažādu reģionu, specializācijas un ekonomiskā lieluma vidējo un tipisko saimniecību saņemtā atbalsta un ienākumu līmeņa novērtēšanu;
- Sagatavot prezentācijas materiālu dažādu reģionu, specializācijas un ekonomiskā lieluma vidējo un tipisko saimniecību saņemtā atbalsta un ienākumu līmeņa raksturošanai.

1.1. Darbā izmantotie materiāli un metodes

Darba izstrādē izmantoti:

- Latvijas lauku saimniecību uzskaites datu tīkla SUDAT dažādas specializācijas, ekonomiskā lieluma un reģionu 2001.gada lauksaimniecības produkcijas ražotāju uzskaites dati,
- Latvijas pievienošanās ES līgums, sarunu dokumenti, kuros ir fiksēti panāktie nosacījumi Latvijas integrācijai Eiropas Savienības lauksaimniecības produkcijas kopējā tirgū: atbalsta maksājumi, pakāpenisks to līmeņa pieaugums līdz pašreizējo dalībvalstu līmenim, Latvijas tiesības veikt atbalsta maksājumus papildus ES sarunās noteiktajam atbalstam,
- Latvijas Centrālās statistikas pārvaldes vidējās lauksaimniecības produkcijas un resursu tirgus cenas 2001.gadā,
- pēc dabas, klimatiskajiem un citiem lauksaimniecības produkcijas ražošanas un cenu ietekmējošiem apstākļiem Latvijai līdzīgāko ES dalībvalstu lauksaimniecības produkcijas un resursu cenas,
- Latvijas lauku attīstības plāna projekts - paredzamie valsts maksājumi par lauksaimniecisko darbību mazāk labvēlīgos apvidos un lauku vides atbalsta pasākumi,
- Kopējās lauksaimniecības politikas reformas dokumenti.

Darbā ir izmantotas kvalitatīvās un kvantitatīvās analīzes, matemātiskās modelēšanas metodes, balstoties uz SUDAT 2001.gada datiem Microsoft Excel vidē.

1.2. Pieņēmumi un ierobežojumi

Darba izpildē tika izdarīti sekojoši pieņēmumi un ierobežojumi:

- Saimniecību darbības rezultāti novērtēti laika periodā 2001.gads līdz 2013.gadam, šai periodā atsevišķi izdalot trīs gadus:
  - 2001.gads – bāzes gads,
  - 2005.gads - pirmie pilnie gadi pēc iestāšanās, sasniedzot 60 % no ES atbalsta līmeņa,
  - 2008.gads – 80 % no ES atbalsta līmeņa,
  - 2013.gads, kad jauno, arī Latvijas, un esošo dalībvalstu atbalsta līmenis ir pakāpeniski izlīdzināts;
- ES kopējā tirgus ietekmē mainās lauksaimniecības produkcijas cenu līmenis (1. tabula).
- Ražošanas resursu cenas tiek mainītas tikai lauksaimniecības izcelsmes resursiem pārejā no 2001.gada Latvijas cenu līmeņa uz Eiropas cenu līmeni:
  - pirktajai un pašražotajai sēklai – indekss 1.13,
  - pirktajai un pašražotajai lopbarībai – indekss 1.12;

1. tabula

Lauksaimniecības produkcijas un ražošanas resursu cenas 2001.gadā, pārmaiņu indeksi

Produkcija	Cena, Ls		Pārmaiņu indekss
	Latvijā	Eiropas Savienībā	
Ziemas kvieši	60.61	62.41	1.03
Vasaras kvieši	60.61	62.41	1.03
Rudzi	56.09	59.55	1.06
Mieži	60.05	62.58	1.04
Auzas	56.33	63.53	1.13
Tritikāle	59.89	59.55	0.99
Griķi	150.00	194.80	1.30
Pākšaugi	74.22	100.93	1.36
Rapsis	103.60	111.02	1.07
Linšķiedra	69.00	73.00	1.06
Cukurbietes	22.40	28.00	1.25
Kartupeļi (pārtikas)	44.82	52.21	1.16
Kartupeļi (pārstrādes)	23.25	26.87	1.16
Sīpoli	85.00	85.00	1.00
Tomāti	423.00	423.00	1.00
Gurķi (atklātā laukā)	205.00	205.00	1.00
Gurķi (slēgtajās platībās).	398.00	398.00	1.00
Kāposti	74.60	74.60	1.00
Burkāni	72.80	72.80	1.00
Zemenes	500.00	500.00	1.00
Āboli	81.60	81.60	1.00
Bumbieri	158.10	158.10	1.00
Plūmes	147.20	147.20	1.00
Upenes	400.00	400.00	1.00
Piens	114.00	150.95	1.32
Liellopu gaļa (kautsvarā)	912.62	1 019.39	1.12
Aitu gaļa (kautsvarā)	780.00	871.25	1.12
Cūkgaļa (kautsvarā)	924.57	910.96	0.99
Putnu gaļa (kautsvarā)	868.52	728.12	0.84
Olas	35.30	30.00	0.85
Medus	1250.0	1565.14	1.25

- Minerālmēslu un augu aizsardzības līdzekļu cenas jau pašlaik ir sasniegušas paredzamo līmeni vai arī, tos iegādājoties par zemākām cenām, ir zemāka to kvalitāte, kas prasa to lielāku patēriņu, līdz ar to kopējās izmaksas izlīdzinās;
- Degvielas cenu atšķirības nosaka akcīzes nodokļa likmes dažādās valstīs, kas savukārt lauksaimniekiem tiek kompensēta vai arī ir iespēja iegādāties speciālu degviela bez nodokļa;
- Pēc iestājas ES noteikti mainīsies darbaspēka izmaksas, bet ienākumu līmeņa novērtēšanai šajā pētījumā ir izmantota saimniecības kopējā neto pievienotā vērtība un neto pievienotā vērtība uz darbaspēka vienību, kas novērš nepieciešamību prognozēt darbaspēka izmaksu pārmaiņas vairāk nekā desmit gadu periodā, kā arī problēmu noteikt samaksu nealgotajam darbaspēkam (individuālo saimniecību specifika);
- Prognozēšanas periodā tiek piemērots katram gadam atbilstošais Latvijas un ES sarunās un iestāšanās līgumā noteiktais maksimālais atbalsta līmenis un maksājuma avots (2. tabula), pamatojoties uz ES lauksaimniecības atbalsta politiku (3. tabula);

2. tabula

**Atbalsta līmenis Latvijā salīdzinoši ar esošajām ES dalībvalstīm.
maksājumu avoti. %**

Maksājumu avoti	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.
ES budžets	25	30	35	40	50	60	70	80	90	100
Lauku attīstības līdzekļi	15	10	5	-	-	-	-	-	-	-
Latvija papildus	15	20	25	30	30	30	30	20	10	-
Kopā % no ES līmeņa	55	60	65	70	80	90	100	100	100	100

3. tabula

Tiešie maksājumi Latvijas lauksaimniecības produkcijas ražotājiem. Ls

Maksājumi	Attiecin. objekts	2005.	2008.	2013.
Hektāru maksājumi: graudaugi, eļļaugi, šķiedras lini, lopbarība	ha	56.70	75.60	94.50
Hektāru maksājumi (proteīnkultūras)	ha	65.25	87.00	108.75
Cietes kartupeļi	t	7.96	10.61	13.26
Piens (pārdotais)	t	2.07	8.28	10.34
Liellopu speciālā prēmija	dzīvsn.	75.60	100.80	126.00
Zīdītājgovju prēmija	dzīvsn.	72.00	96.00	120.00
Kaušanas prēmija	dzīvsn.	28.80	38.40	48.00
Kaušanas prēmija teļiem	dzīvsn.	18.00	24.00	30.00
Ekstensitātes prēmija	dzīvsn.	36.00	48.00	60.00
Aitu māšu prēmija	dzīvsn.	7.56	10.08	12.60
Papildus maksājumi aitām	dzīvsn.	1.67	0.70	0.00
Medus (bišu saimes)	strops	0.54	0.72	0.90

- Saimniecībām, kuru laukaugu platības pārsniedz 37 ha, ir piemēroti nosacījumi par 10 % lauksaimniecības zemju atstāšanu atmatā;
- Atkarībā no saimniecību atrašanās vietas - piemērotības lauksaimniecības produkcijas ražošanai (Lauku attīstības plāns) ir piemēroti sekojoši maksājumi: 1.kategorijas lauksaimniecībai mazāk labvēlīgajos apvidos Ls 48. 2.kategorijas – Ls 52. 3.kategorijas – Ls 59. bet ārpus šiem apvidiem papildus maksājumi nav paredzēti;
- Saimniecību vai saimniecību grupas ražošanas ieņēmumu un produkcijas izlietojuma struktūra, ražība, tehniskais nodrošinājums un darbaspēka ieguldījums nemainās visa ienākumu prognozēšanas periodā – esošā saimniecība vai saimniecību grupa nosacīti tiek pārnesta uz 2005., 2008. un 2013.gadu ES prognozētajos tirgus un atbalsta apstākļos.

1.3. Darba izpildes metodika

Saimniecību ienākumu līmeņa novērtēšanā ir izmantota ES FADN¹ standartrezultātu aprēķināšanas metodika, pēc kuras:

- 1) saimniecības ieņēmumus veido pārskata periodā saražotās produkcijas vērtība, neatkarīgi no produkcijas izlietojuma, un to aprēķina pēc formulas:

$$\text{Produkcijas vērtība} = \text{Pārdotā produkcija} + \text{Personīgais patēriņš} + \text{Saimniecībā izlietotā produkcija} + \text{Krājumu vērtības izmaiņas}$$

Lai novērtētu produkcijas vērtību pēc iestāšanās ES kopējā tirgus ietekmē, tika piemēroti 1. tabulā dotie cenu pārmaiņu indeksi, pieņemot, ka cenu pārmaiņas visas produkciju veidojošās komponentes ietekmē vienādi.

- 2) Lauksaimniecības izcelsmes ražošanas resursiem pirktajai un pašražotai sēklai ir piemērots koeficients 1.13, pirktajai un pašražotai lopbarībai - 1.12.
- 3) Neto pievienoto vērtību (NPV) aprēķina pēc sekojošas formulas:

$$\text{NPV} = \text{Produkcija} - \text{Specifiskās izmaksas} - \text{Pieskaitāmās izmaksas} + \text{Ražošanas nodokļu un subsīdiju bilance} - \text{Nolietojums}$$

- 4) Katrai SUDAT saimniecībai ir uzrādīti dati par ieguldīto darbaspēku nosacītajās darbaspēka vienībās (pilnas noslodzes cilvēks nodarbināts visu gadu), saimniecību grupām ir aprēķināts vidējais darbaspēka ieguldījums nosacītajās vienībās. Attiecinot neto pievienoto vērtību uz ieguldītā darbaspēka vienību, iegūstam maksimālos līdzekļus, ko saimniecība vai to grupa var izmantot ārējo maksājumu veikšanai: darbaspēka atalgošanai, nomas maksai, procentu maksājumiem.

Lai padarītu aprēķinu rezultātus vieglāk izskaidrojamus plašākai auditorijai, tika aprēķināta maksimālā alga, kādu saimniecība vai to grupa varētu izmaksāt, neņemot vērā pārējos ārējos maksājumus, investīcijas un peļņu.

Lai ilustrētu situāciju Latvijas lauku saimniecībās pēc iestāšanās ES 2005., 2008. un 2013. gadā kopējā tirgus – produkcijas cenu pārmaiņas, iespējamo atbalsta maksājumu un to pakāpenisks pieauguma ietekmē, ir izvēlētas sekojošas saimniecības:

- Augkopības specializācijas saimniecība lauksaimniecībai labvēlīgos apvidos (Rīgas reģionā vai Zemgales reģionā: Bauskas, Dobeles vai Jelgavas rajonā),
- Cūkkopības specializācijas saimniecība lauksaimniecībai labvēlīgos apvidos,
- Piena lopkopības specializācijas saimniecība lauksaimniecībai nelabvēlīgos apvidos,
- Jauktas specializācijas saimniecība lauksaimniecībai nelabvēlīgos apvidos,
- Latvijas vidējā saimniecība.

1.4. Rezultāti

a) Augkopības specializācijas saimniecība lauksaimniecībai labvēlīgos apvidos

Saimniecībā ir 1.3 pilnu laiku nodarbināti cilvēki (DV), no tiem 1 nealgots. Saimniecība nodarbojas tikai ar augkopību – tai nav mājlopu, saimniecības lauksaimniecībā izmantojamās zemes struktūra un ražība ir dota 4. tabulā, darbības rezultāti - 5. tabulā, pašreizējais valsts atbalsts un prognozētie tiešie maksājumi pēc iestāšanās Eiropas Savienībā - 6. tabulā

¹ Farm Accountancy Data Network (angļu val.)

Saimniecības lauksaimniecībā izmantojamās zemes struktūra un ražība

Zemes izlietojums	ha	Ražība, t
LIZ	354.5	
<i>t.sk. nomāta</i>	202.6	
Graudaugi	328.0	
Rudzi	121.0	3.3
Mieži	125.0	2.0
Pārējie graudaugi	82.0	
Kartupeļi	16.5	7.6
Papuves	10.0	

Augkopības specializācijas saimniecības darbības rezultāti, Ls

	2001.	2005.	2008.	2013
Produkcija augkopībā	39 280	37 912	37 912	37 912
Produkcija lopkopībā	-	-	-	-
Pārējā produkcija, ieņēmumi	6 978	6 978	6 978	6 978
Produkcija kopā	46 258	44 890	44 890	44 890
Specifiskās izmaksas augkopībā	26 190	25 184	25 184	25 184
Specifiskās izmaksas lopkopībā	-	-	-	-
Specifiskās izmaksas pārējās nozarēs	-	-	-	-
Specifiskās izmaksas kopā	26 190	25 184	25 184	25 184
Pieskaitāmās izmaksas	15 751	14 783	14 783	14 783
Ražošanas subsīdiju un nodokļu bilance	20 942	19 724	25 465	31 206
Nolietojums	6 766	6 766	6 766	6 766
Neto pievienotā vērtība (NPV)	18 493	17 881	23 622	29 364
Ārējās izmaksas	3 074	3 074	3 074	3 074
Saimniecību neto ienākumi	15 419	14 807	20 548	26 290
Neto pievienotā vērtība uz 1 LDV	14 297	14 927	19 720	24 512
Ienākumi uz 1 nealgotā LDV	15 419	14 807	20 548	26 290
Maksimālā alga	774	801	1118	1435

Augkopības specializācijas saimniecības tiešie maksājumi, Ls

Atbalsta veids	Gadi			
	2001.	2005.	2008.	2013.
Nacionālais atbalsts	21 587	3 145	3 145	3 145
Augkopībā	18 191	-	-	-
Akcīzes nodokļa kompensācija	3 396	3 145	3 145	3 145
Tiešie maksājumi	-	17 224	22 965	28 706
Platībmaksājumi	-	17 224	22 965	28 706
Kopā	21 587	20 369	26 110	31 851
<i>no tā:</i>				
Tiešie maksājumi no ES budžeta		8 612	14 353	28 706
Lauku attīstības līdzekļi		2 871	-	-
Latvijas budžets	21 587	8 886	11 757	3 145

b) Cūkkopības specializācijas saimniecība lauksaimniecībai labvēlīgos apvidos

Saimniecībā ir 7.8 pilnu laiku nodarbināti cilvēki. Saimniecība ir specializējusies cūkkopībā: 316 cūkas un 283 siviņi, tomēr nedaudz tā nodarbojas arī ar augkopību, saimniecības lauksaimniecībā izmantojamās zemes struktūra un ražība ir dota 7. tabulā, darbības rezultāti - 8. tabulā, pašreizējais valsts atbalsts un prognozētie tiešie maksājumi pēc iestāšanās Eiropas Savienībā - 9. tabulā.

7. tabula

Saimniecības lauksaimniecībā izmantojamās zemes struktūra

Zemes izlietojums	ha
LIZ	38.4
<i>t.sk. nomāta</i>	29.6
Graudaugi	5.0
Pārējie graudaugi	5.0
Pākšaugi	1.0
Lopbarības kultūras	5.9
Pļavas un ganības	9.6
Papuves	16.9

8. tabula

Cūkkopības specializācijas saimniecība darbības rezultāti , Ls

	2001.	2005.	2008.	2013
Produkcija augkopībā	215	224	224	224
Produkcija lopkopībā	28 174	27 759	27 759	27 759
Produkcija kopā	28 389	27 983	27 983	27 983
Specifiskās izmaksas augkopībā	-	-	-	-
Specifiskās izmaksas lopkopībā	12 161	13 555	13 555	13 555
Specifiskās izmaksas pārējās nozarēs	-	-	-	-
Specifiskās izmaksas kopā	12 161	13 555	13 555	13 555
Pieskaitāmās izmaksas	7 394	7 394	7 394	7 394
Ražošanas subsīdiu un nodokļu bilance	3 748	299	493	688
Nolietojums	918	918	918	918
Neto pievienotā vērtība (NPV)	11 664	6 415	6 610	6 804
Ārējās izmaksas	3 429	3 429	3 429	3 429
Ieguldījumu subsīdijas	-	-	-	-
Ārkārtas ieņēmumi	-	-	-	-
Ārkārtas izmaksas	-	-	-	-
Saimniecību neto ienākumi	8 235	2 986	3 181	3 375
Neto pievienotā vērtība uz 1 LDV	1 495	822	847	872
Ienākumi uz 1 nealgotā LDV	-	-	-	-
Maksimālā alga	99	54	56	58

Cūkkopības specializācijas saimniecības tiešie maksājumi, Ls

Atbalsta veids	Gadi			
	2001.	2005.	2008.	2013.
Nacionālais atbalsts	4 244	212	212	212
Lopkopībā	4 032	-	-	-
Akcīzes nodokļa kompensācija	212	212	212	212
Tiešie maksājumi	-	583	777	972
Platībmaksājumi	-	583	777	972
Kopā	4 244	795	989	1 184
<i>no tā:</i>				
<i>Tiešie maksājumi no ES budžeta</i>	-	291	486	972
<i>Lauku attīstības līdzekļi</i>	-	97	-	-
<i>Latvijas budžets</i>	4 244	406	503	212

c) Piena lopkopības specializācijas saimniecība lauksaimniecībai nelabvēlīgos apvidos

Saimniecībā ir 10.9 pilnu laiku nodarbināti cilvēki, no tiem 0.9 vienības nealgotais darbaspēks. Saimniecība nodarbojas tikai ar lopkopību – tai ir 33 slaucamās govīs, 43 teļi, 42 jaunlopi vecāki par gadu un 10 pārējie liellopi, piena izslaukums 2.9 tonnas, bet lauksaimniecības zeme tiek izmantota tikai lopbarības ražošanai: 78.8 ha lopbarības platības un 25 ha pļavas un ganības. Saimniecības prognozētie darbības rezultāti ir doti 10. tabulā, pašreizējais valsts atbalsts un prognozētie tiešie maksājumi pēc iestāšanās Eiropas Savienībā - 11. tabulā.

Piena lopkopības specializācijas saimniecības darbības rezultāti, Ls

	2001.	2005.	2008.	2013.
Produkcija augkopībā	2 459	2 459	2 459	2 459
Produkcija lopkopībā	24 037	28 891	28 891	28 891
Pārējā produkcija, ieņēmumi	-	-	-	-
Produkcija kopā	26 496	31 350	31 350	31 350
Specifiskās izmaksas augkopībā	969	1 061	1 061	1 061
Specifiskās izmaksas lopkopībā	7 282	8 046	8 046	8 046
Specifiskās izmaksas pārējās nozarēs	-	-	-	-
Specifiskās izmaksas kopā	8 251	9 107	9 107	9 107
Pieskaitāmās izmaksas	4 865	4 865	4 865	4 865
Ražošanas subsīdiju un nodokļu bilance	6 157	13 027	15 397	17 468
Nolietojums	533	533	533	533
Neto pievienotā vērtība (NPV)	19 004	29 873	32 242	34 313
Ārējās izmaksas	5 136	6 581	8 460	10 903
Saimniecību neto ienākumi	2 353	13 868	23 291	23 782
Neto pievienotā vērtība uz 1 LDV	871	1 752	2 753	2 972
Ienākumi uz 1 nealgotā LDV	2 353	16 315	27 402	27 978
Maksimālā alga	16	114	169	186

Piens lopkopības specializācijas saimniecības tiešie maksājumi, Ls

Atbalsta veids	Gadi			
	2001.	2005.	2008.	2013.
Nacionālais atbalsts	6 230	1 060	1 060	1 060
Lopkopībā	5 170	-	-	-
Akcīzes nodokļa kompensācija	1 060	1 060	1 060	1 060
Tiešie maksājumi	-	12 040	14 410	16 481
Pienam	-	149	596	745
Liellopu speciālā prēmija	-	3 175	4 234	5 292
Zīdītājgovju prēmija	-	720	960	1 200
Ekstensitātes prēmija	-	1 872	2 496	3 120
Darbība mazāk labvēlīgā apvidū	-	6 124	6 124	6 124
Kopā	6 230	13 100	15 470	17 541
<i>no tā:</i>				
<i>Tiešie maksājumi no ES budžeta</i>	-	2 958	5 178	10 357
<i>Lauku attīstības līdzekļi</i>	-	7 110	6 124	6 124
<i>Latvijas budžets</i>	6 230	3 032	4 167	1 060

d) Jauktas specializācijas saimniecība lauksaimniecībai nelabvēlīgos apvidos

Saimniecībā ir 2.0 pilnu laiku nodarbināti cilvēki, un tas ir nealgots darbspēks. Saimniecība nodarbojas gan ar lopkopību – tai ir 48 slaucamās govīs un 3 pārējie liellopi, piena izslaukums 5.9 t, lauksaimniecībā izmantojamās zemes struktūra un ražība ir dota 12. tabulā, darbības rezultāti - 13. tabulā, pašreizējais valsts atbalsts un prognozētie tiešie maksājumi pēc iestāšanās Eiropas Savienībā - 14. tabulā.

Saimniecības lauksaimniecībā izmantojamās zemes struktūra un ražība

Zemes izlietojums	ha	Ražība, t
LIZ	338.5	
<i>t.sk. nomāta</i>	206.0	
Graudaugi	150.0	
Kvieši	100.0	3.2
Mieži	50.0	3.0
Lopbarības kultūras	2.0	
Pļavas un ganības	86.5	

Jauktas specializācijas saimniecības darbības rezultāti, Ls

	2001.	2005.	2008.	2013
Produkcija augkopībā	35 850	32 438	32 438	32 438
Produkcija lopkopībā	31 870	42 415	42 415	42 415
Produkcija kopā	67 720	74 853	74 853	74 853
Specifiskās izmaksas augkopībā	1 145	1 019	1 019	1 019
Specifiskās izmaksas lopkopībā	798	836	836	836
Specifiskās izmaksas kopā	1 943	1 855	1 855	1 855
Pieskaitāmās izmaksas	5 630	4 962	4 962	4 962
Ražošanas subsīdiju un nodokļu bilance	4 703	24 639	28 914	32 018
Nolietojums	9 357	9 357	9 357	9 357
Neto pievienotā vērtība (NPV)	55 493	83 318	87 593	90 697
Ārējās izmaksas	1 703	1 703	1 703	1 703
Saimniecību neto ienākumi	53 790	81 615	85 890	88 994
Neto pievienotā vērtība uz 1 LDV	27 747	49 535	52 076	53 922
Ienākumi uz 1 nealgotā LDV	26 895	40 807	42 945	44 497
Maksimālā alga	1778	2682	2850	2972

14. tabula

Jauktas specializācijas saimniecības tiešie maksājumi, Ls

Atbalsta veids	Gadi			
	2001.	2005.	2008.	2013.
Nacionālais atbalsts	6 230	1 060	1 060	1 060
Lopkopībā	2 200	-	-	-
Akcīzes nodokļa kompensācija	1 200	1 009	1 009	1 009
Tiešie maksājumi	-	8 142	12 417	15 521
Platībmaksājumi	-	7 232	9 643	12 053
Pienam	-	586	2 342	2 927
Zīdītājgovju prēmija	-	216	288	360
Ekstensitātes prēmija	-	108	144	180
Darbība mazāk labvēlīgā apvidū	-	12 402	12 402	12 402
Ekstensīvā noganīšana	-	3 633	3 633	3 633
Kopā	6 230	25 186	29 461	32 565
<i>no tā:</i>				
<i>Tiešie maksājumi no ES budžeta</i>	-	4 071	7 760	15 521
<i>Lauku attīstības līdzekļi</i>	-	17 392	16 035	16 035
<i>Latvijas budžets</i>	5 250	3 723	5 665	1 009

e) Latvijas vidējā saimniecība

Saimniecībā ir 1.9 pilnu laiku nodarbināti cilvēki, no tiem 1.7 nealgotais darbaspēks. Saimniecība nodarbojas gan ar lopkopību – tai ir vidēji 8.7 liellopi, no tiem 8 slaucamās govys, piena izslaukums 3.8 tonnas, 5.7 cūkas un 1.8 sivēni un citi mājlopi. Saimniecības lauksaimniecībā izmantojamās zemes struktūra un ražība ir dota 15. tabula, darbības rezultāti - 16. tabula, pašreizējais valsts atbalsts un prognozētie tiešie maksājumi pēc iestāšanās Eiropas Savienībā 17. tabula

Saimniecības lauksaimniecībā izmantojamās zemes struktūra un ražība

Zemes izlietojums	ha	Ražība, t
LIZ	35.7	
<i>t.sk. nomāta</i>	9.8	
Graudaugi	11.3	
Kvieši	3.7	2.8
Rudzi	1.6	2.0
Mieži	3.4	1.9
Auzas	1.7	1.8
Pārējie graudaugi	1.0	
Lopbarības kultūras	5.6	
Pļavas un ganības	8.7	
Papuves	4.6	
Neizmantotā LIZ	3.5	

Latvijas vidējā saimniecības darbības rezultāti, Ls

	2001.	2005.	2008.	2013
Produkcija augkopībā	3 390	3 519	3 519	3 519
Produkcija lopkopībā	3 042	3 491	3 491	3 491
Pārējā produkcija, ieņēmumi	761	761	761	761
Produkcija kopā	7 192	7 770	7 770	7 770
Specifiskās izmaksas augkopībā	1 004	1 065	1 065	1 065
Specifiskās izmaksas lopkopībā	2 360	2 621	2 621	2 621
Specifiskās izmaksas pārējās nozarēs	340	340	340	340
Specifiskās izmaksas kopā	3 704	4 026	4 026	4 026
Pieskaitāmās izmaksas	1 504	1 504	1 504	1 504
Ražošanas subsīdiju un nodokļu bilance	393	3 294	3 723	4 105
Nolietojums	716	716	716	716
Neto pievienotā vērtība (NPV)	1 662	4 820	5 249	5 631
Ārējās izmaksas	395	395	395	395
Ieguldījumu subsīdijas	101	101	101	101
Ārkārtas peļņa / zaudējumi	- 11	- 11	- 11	- 11
Saimniecību neto ienākumi	1 358	4 516	4 945	5 327
Neto pievienotā vērtība uz 1 LDV	872	2 529	2 755	2 955
Ienākumi uz 1 nealgotā LDV	805	2 677	2 932	3 159
Maksimālā alga	53	163	177	191

Latvijas vidējā saimniecības tiešie maksājumi, Ls

Atbalsta veids	Gadi			
	2001.	2005.	2008.	2013.
Nacionālais atbalsts	405	167	167	167
Augkopībā	114	-	-	-
Lopkopībā	123	-	-	-
Akcīzes nodokļa kompensācija	167	167	167	167
Tiešie maksājumi	-	1 100	1 529	1 911
Platībmaksājumi	-	880	1 173	1 466
Pienam	-	24	94	118
Lielopu speciālā prēmija	-	108	144	180
Zīdītājgovju prēmija	-	24	32	40
Ekstensitātes prēmija	-	64	85	106
Darbība mazāk labvēlīgā apvidū	-	1 675	1 675	1 675
Ekstensīvā noganīšana	-	364	364	364
Kopā	405	3 305	3 734	4 117
<i>no tā:</i>				
<i>Tiešie maksājumi no ES budžeta</i>	-	550	956	1 911
<i>Lauku attīstības līdzekļi</i>	-	2 222	2 038	2 038
<i>Latvijas budžets</i>	405	534	740	167

2. Interaktīvais matemātiskais modelis saimniecību ieņēmumu pārmaiņu novērtēšanai pēc Latvijas iestāšanās Eiropas Savienībā.

Darba uzdevums web vidē izveidot interaktīvu matemātisku modeli, kas ļautu imitēt un salīdzināt konkrētas lauksaimniecības saimniecības iespējamus ieņēmumus pirms un pēc iestāšanās Eiropas Savienībā.

Darba rezultāts ir web vidē strādājošs interaktīvs matemātisks modelis, kas ļauj imitēt konkrētas lauksaimniecības saimniecības iespējamus ieņēmumus pirms un pēc iestāšanās Eiropas Savienībā, kā arī salīdzinātos ar Latvijas vidējiem rādītājiem. Ar izveidotā modeļa palīdzību ir iespējams nodrošināt katru atsevišķo saimniecību ar operatīvu analītisku informāciju par ieņēmumu līmeņiem un attīstības perspektīvām pēc iestāšanās ES. Šī informācija varētu tikt izmantota saimniecības turpmākās attīstības stratēģijas veidošanā.

Modelis atrodas zem adreses: <http://www.agropols.lv/eiropa>. Kopš tā palaišanas pirmajās 30 dienās to ir apmeklējuši 317 interesenti.

2.1. Izmantotās metodes un avoti

Darbā izmantotas kvalitatīvās un kvantitatīvās analīzes metodes, kā arī ekonomiski matemātiskā modelēšana.

Izmantotās informācijas avoti:

Centrālā Statistikas Pārvalde (CSP)

2002. gada lauksaimniecības statistikas dati par Latvijas vidējām kultūru ražībām, lopkopības produktu produktivitāti un saimniecības cenām, saimniecības ievadītās produktivitātes un cenas salīdzināšanai (1. un 2. tabula)

Saimniecību uzskaites datu tīkls (SUDAT)

2002. gada dati par saimniecību attiecīgā produkta pārdošanas īpatsvaru saražotās produkcijas daudzumā, pārdotās produkcijas īpatsvara koeficientu aprēķināšanai produktiem.

Zemkopības Ministrija (ZM)

No ZM sagatavotā:

- Lauksaimniecības subsīdiju valsts programma 2002. gadam – atbalsta likmes produktiem, saimniecības valsts atbalsta aprēķināšanai pirms iestāšanās ES,
- Latvijas lauku attīstības plāna paredzamo valsts maksājumu par mazāk labvēlīgiem apvidiem – lielumu un teritoriālo izvietojumu,
- Pievienošanās ES līguma II pielikuma 6. punkts par Eiropas Savienības sekundāro tiesību aktu (lēmumi, direktīvas, regulas) tehniskiem pielāgojumiem, kas nepieciešami, lai nodrošinātu to piemērošanu līdz ar jaunu dalībvalstu dalību Eiropas Savienībā (lauksaimniecībā) – ES atbalsta shēmu apjoma noteikšanai.

ZM Stratēģijas departamenta gatavoto dokumenta projektu “Tiešo maksājumu un vienotā platības maksājuma ieviešanas kārtība Latvijā”, kā arī konsultācijas par ES KLP ieviešanas nosacījumiem Latvijā.

Lauku atbalsta dienests (LAD)

Informācija par 2002. gadā izmaksātām subsīdijām programmu griezumā – vid. izmaksātā subsīdija par tonnu linšķiedras, vid. izmaksātā subsīdija par kaujamiem lopiem.

Prognoze par lauksaimniecības produktu saimniecību cenu izmaiņām Latvijai iestājoties ES (augšanas koeficienti) – pārdošanas apjomu novērtēšanai ES tirgus cenās pēc iestājas ES (1. tabula).

2.2. Modeļa ievadinformācija

Dati par konkrēto saimniecību un tās lauksaimniecisko darbību:

- saimniecības izvietojums (pagasts),
- pilnas noslodzes strādājošo cilvēku skaits saimniecībā,
- zemes platības (kopējā LIZ platība, lopbarības platības, papuves, augkopības kultūru platības utt.),
- lopu skaits,
- kultūru ražība,
- dzīvnieku produktivitāte,
- saražotās produkcijas pārdošanas apjomi,
- saimniecības vārtu cenas,
- saņemtais valsts atbalsts augkopībā un lopkopībā

2.3. Modeļa izvadinformācija

Aprēķināta konkrētas saimniecības ieņēmumu struktūra, kā arī salīdzinājums ar 2002. gada vidējo saimniecību Latvijā, ko raksturo sekojošie rādītāji:

- iespējamie ieņēmumi no produkcijas pārdošanas pirms un pēc iestājas ES,
- saņemtais ar produkcijas ražošanu saistītais valsts atbalsta apjoms pirms un pēc iestājas ES,
- saņemtais mazāk labvēlīgo apvidu maksājumu apjoms pēc iestājas ES,
- kopējie ieņēmumi (ieņēmumi no produkcijas pārdošanas un saņemtais valsts atbalsts) uz 1 strādājošo saimniecībā pirms un pēc iestājas ES,
- kopējo ieņēmumu apjoma salīdzinājums procentos.

2.4. Pieņēmumi, ierobežojumi:

1. saimniecībā audzē tikai galvenos (pēc gala produkcijas īpatsvara kopējā produkcijā) augkopības - graudaugu, eļļaugu, kartupeļu, cukurbiešu, līnu, un lopkopības - piena, liellopu gaļas, cūkgaļas, aitu gaļas produktus. Nosauktās nozares pēc LEK datiem 2002. gadā lauksaimniecības gala produkcijas struktūrā sastādīja 73%;
2. saimniecības ražošanas struktūra un apjomi nemainās pēc iestājas ES,
3. saimniecības produktu pārdošanas apjomi nemainās pēc iestājas ES,
4. tiks īstenota ES pašlaik spēkā esošā KLP un tiešmaksājumi tiks maksāti 55% apmērā no ES noteiktā līmeņa. Pēc iestāšanās ES tiešmaksājumi lauksaimniekiem tiks administrēti balstoties uz Vienotā platības maksājuma (VPM) ieviešanas principiem Latvijā,
5. prognozējot ES cenas pēc iestājas ES, pieņemts, ka 2006. gadā Latvijas saimniecības cenas būs sasniegušas ES saimniecību vidējo cenu līmeni,
6. modelī nav iekļauti agrovides, investīciju un citi ar lauku vidi saistītie maksājumi, kā arī resursu cenu izmaiņas un nepieciešamās investīcijas saimniecības attīstībai.

2.5. Modeļa algoritmiskie ierobežojumi un secība

Modelī ir iekļauti vairāki tehnoloģiskie ierobežojumi sakarībām, kas nepieļauj nesaskanīgu datu ievadi. Piemēram, apsēto augkopības kultūru platības kopā nevar pārsniegt iepriekšējā solī ievadīto saimniecības LIZ platību. Šādi ierobežojumi ir uzlikti sakarībām starp:

1. LIZ un augkopības kultūru kopējo platību;
2. lopbarības platībām un lopu skaitu uz saimniecībā;
3. pārdoto un saražoto produkcijas apjomu. Nevar pārdot vairāk kā esi saimniecībā saražojis.

ES cenas tiek aprēķinātas reizinot saimniecības cenu ar augšanas koeficientu. Ierobežojums Latvijas saimniecības cenai aprēķinot ES cenu, izmantots lai novērstu nepamatotu augstu ES cenu iegūšanas rezultāta iespējamību. Ja Latvijas saimniecības cena ir par noteiktu procentu daudzumu lielāka par Latvijas vidējā saimniecības cenu, modelis izmanto Latvijas vidējo cenu ar koeficientu ES cenas aprēķināšanai (1. tabula).

Modelī ievadāmo datu un aprēķinu secība ir sadalīta 7 soļos.

Pirmajā solī (skat. 1. zīm. pielikumā) tiek ievadīti dati par saimniecības lielumu – atrašanās vieta (pagasts), LIZ platība (paša īpašumā, nomātā) (ha), t.sk. lopbarības platības (ha) un papuves (ha), pilnas noslodzes strādājošo cilvēku skaits (cilv.). **Otrajā solī** (skat. 2. zīm. pielikumā) tiek ievadīti dati par audzējamo augkopības kultūru platībām (ha) un dzīvnieku skaitu.

Trešajā solī (skat. 3. zīm. pielikumā) modelis piedāvā ievadītajiem produktiem Latvijas 2002. gada vidējo produktivitāti vai ražību, ko ievadītājs var izmainīt, ja uzskata, ka viņa saimniecībā tā ir augstāka vai zemāka.

Ceturtajā solī (skat. 4. zīm. pielikumā) modelis aprēķina saimniecībā saražotās produkcijas daudzumu produktiem balstoties uz iepriekšējos soļos ievadītajiem datiem un piedāvā vidējos saimniecības pārdošanas apjomus balstoties uz vidējo 2002. gada saimniecības pārdotās produkcijas īpatsvaru. Ievadītājs var koriģēt modelī piedāvātos pārdošanas apjomus.

Piektajā solī (skat. 5. zīm. pielikumā) modelis piedāvā vidējās 2002. gada saimniecības cenas produktiem, ko ievadītājs var izmainīt, ja uzskata, ka viņš produkciju ir pārdevis par augstāku vai zemāku cenu. Modelis balstoties uz ievadīto informāciju aprēķina ieņēmumus no pārdotās produkcijas.

Sestajā solī (skat. 6. zīm. pielikumā) modelis aprēķina pašreizējo valsts atbalstu balstoties uz ievadītajiem datiem par apsētajām platībām, dzīvnieku skaitu. Ievadītājs var koriģēt modeļa aprēķināto valsts atbalsta apjomu saimniecībai.

Septītajā, noslēdzošajā solī (skat. 7. zīm. pielikumā) modelis aprēķina iespējamo saimniecības ieņēmumu struktūru pirms un pēc iestāšanās Eiropas Savienībā.

1. tabula. Modelī izmantotie rādītāji vidējā saimniecības līmeņa raksturošanai

	Pārdošanas īpatsvars, % ¹	Produkcijas pārdošanas cena, Ls/t ²	Augšanas koeficients saimn. cenai iestājoties ES salīdzinājumā ar 2002. gadu ³	Augšējā robeža (%) iespējamam prod. cenas pieaugumam salīdzinot ar Latvijas vidējo prod. pārd. cenu
Kvieši	43,02	59,18	1,08	200%
Rudzi	42,61	55,84	1,06	200%
Mieži	25,89	54,58	1,03	200%
Auzas	15,22	51,69	1,11	200%
Pārējie graudaugi	25,34	59,29	1,05	200%
Rapsis	83,73	121,82	1,08	200%
Cukurbietes	96,35	19,53	1,32	200%
Kartupeļi	17,48	59,82	1,78	200%
Lini	100,00	70,86	1,06	200%
Piens	70,34	92,16	1,72	300%
Liellopu gaļa	27,79	406,94	1,91	50%
Cūkgaļa	57,43	640,55	1,10	50%
Aitu gaļa	84,25	518,98	1,44	50%

Avots:

¹ LVAEI pēc Lauku saimniecību uzskaites datu tīkla 2002. gada datiem

² CSP 2002. gada lauksaimniecības statistikas dati

³ Prognoze par lauksaimniecības produktu saimniecību cenu izmaiņām Latvijai iestājoties ES

2. tabula. Modelī izmantotie rādītāji vidējā saimniecības līmeņa raksturošanai

Produkts	Daudzums
Kvieši, t/ha	3.38
Rudzi, t/ha	2.91
Mieži, t/ha	1.92
Auzas, t/ha	1.69
Pārējie graudaugi, t/ha	1.86
Rapsis, t/ha	1.78
Cukurbietes, t/ha	34.31
Kartupeļi, t/ha	14.34
Lini, t/ha	0.62
Vid. izslaukums no govīm, kg/gadā	3958.00
Vid. dzīvmasas pieaugums teļiem un telēm līdz 1 gadam, kg/gadā	250.00
Vid. dzīvmasas pieaugums liellopiem vecākiem par 1 gadu, kg/gadā	180.00
Vid. nobarojamo cūku turēšanas ilgums, dienas	202.00
Vid. pārdošanas dzīvsvārs nobarojamām cūkām, kg	95.00
Vid. dzīvmasas pieaugums pārējām aitām, kg/gadā	16.00

Avots: CSP

3. Secinājumi

Pētījuma rezultātā ir izveidots modelis saimniecību ienākumu līmeņa novērtēšanai pēc iestāšanās Eiropas Savienībā atkarībā no tiešo atbalsta maksājumu līmeņa laika periodā līdz 2013.gadam.

Ir prognozēts, ka kopējā tirgus ietekmē Latvijā pieaugs lauksaimniecības produkcijas cenas, izņemot cūkgaļu, putnu gaļu un olas, lielākais cenas pieaugums ir prognozēts pienam – par 32 %. Pieaugs arī resursu cenas, tomēr produkcijas cenai pieaugums varētu būt straujāks, līdz ar to labvēlīgi ietekmējot lauksaimnieku ienākumu līmeni.

Augkopības specializācijas saimniecībai jau bāzes gadā saņemtais atbalsts ir 31 % no saražotās produkcijas vērtības, jau bāzes gadā šai saimniecībai ir lieli ienākumi, salīdzinot ar vidējiem ienākumiem lauksaimniecībā. 2005.gadā ienākumi (uz darbaspēka vienību) mazliet samazinās, jo ir jāievēro noteikums par zemes atstāšanu atmatā, bet jau 2009.gadā ienākumi pieaug par 33 %, bet 2013.gadā par 71 %, neraugoties uz to, ka saimniecība nesaņem agrovīdes maksājumus.

Vissliktākā situācijā pēc iestāšanās Eiropas Savienībā nonāks cūkkopības un putnkopības specializācijas saimniecības, ja to ražošanas tehnoloģija būtiski nemainīsies, jo produkcijas cenas varētu vēl samazināties, un atbalsts netiek maksāts. Aprēķinu rezultāti dod būtisku ienākumu samazinājumu, un tie ir tikai 58 % no bāzes gada. Saimniecība gan saņem nedaudz platībmaksājumus, tomēr tiešmaksājumu procentuālais palielinājums nedod būtisku ienākumu pieaugumu.

Būtisks ienākumu palielinājums ir prognozēts piena lopkopības specializācijas saimniecībai, kauta arī piena izslaukums ir zems – tikai 2.9 tonnas. Ienākumu palielinājumu dod gan produkcijas vērtības pieaugums – par 18 %, gan arī vairāk nekā 2 reizes pieaugušais atbalsts jau 2005.gadā, ko galvenokārt ietekmē darbība lauksaimniecībai mazāk labvēlīgos apvidos.

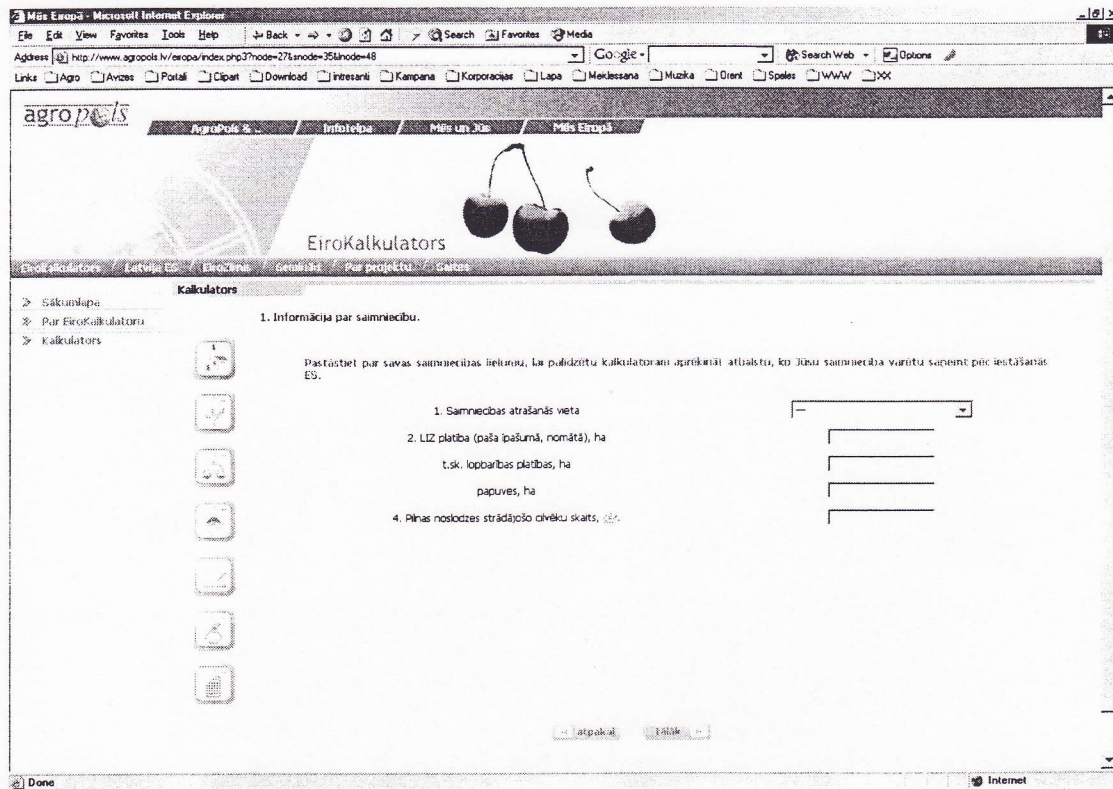
Jauktas specializācijas saimniecības ienākumi jau bāzes gadā ir lieli, bet pēc iestāšanās Eiropas Savienībā, tie būtiski pieaugs. To nosaka gan produkcijas vērtības pieaugums, gan prognozētā atbalsta līmenis, kas 2005.gadā pieaug 4 reizes, un pusi no tā dod darbība lauksaimniecībai mazāk labvēlīgos apvidos, tomēr arī tiešie maksājumi šai saimniecībai ir prognozēti ievērojami.

Latvijas vidējās saimniecības ienākumi pieaug vairāk nekā 3 reizes jau 2005.gadā gan uz produkcijas vērtības palielināšanās rēķina, gan saņemtā atbalsta rezultātā, kas bāzes gada līmeni pārsniedz 8 reizes. Pārreķinot darbaspēka vienības jaunradīto vērtību (neto pievienoto vērtību) maksimālajā algā, ko varētu saņemt saimniecībā strādājošie, salīdzinot ar bāzes gadu tā pieaug 3 reizes, tomēr arī šis līmenis ir nepietiekams.

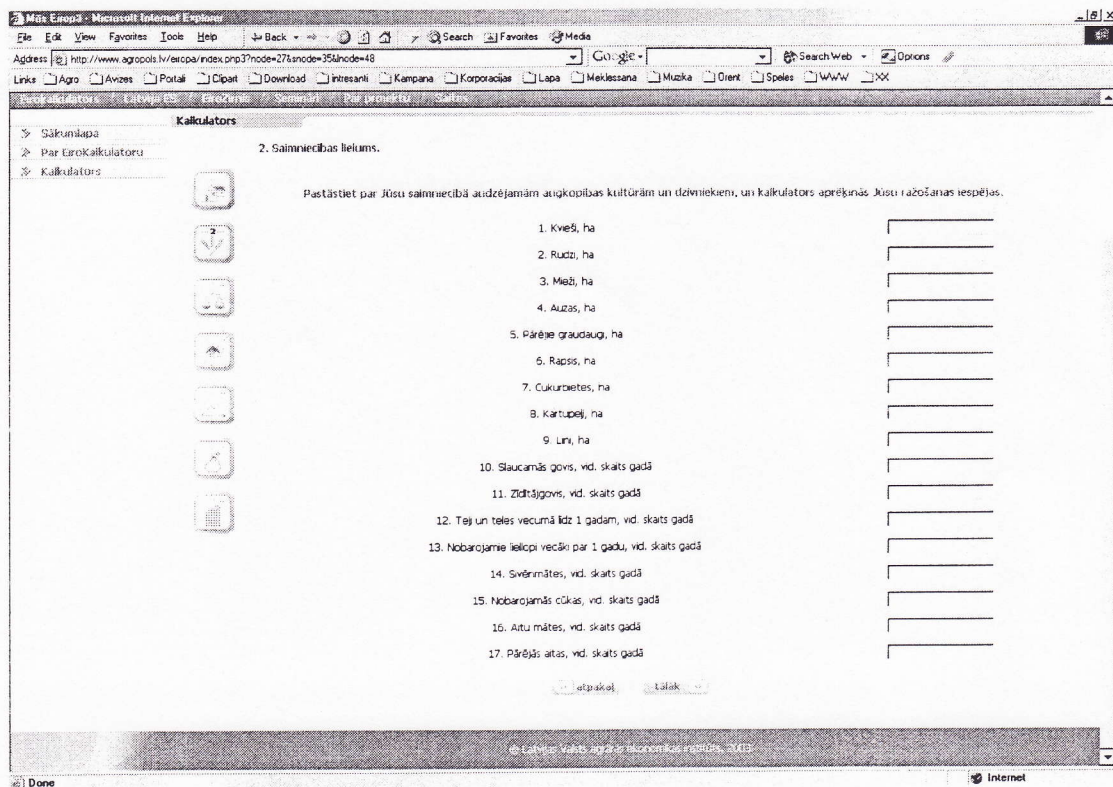
Pirmsreferenduma periodā ļoti svarīgi bija informēt gan lauksaimniekus, gan visu Latvijas sabiedrību par nosacījumiem, kādos būs jāstrādā Latvijas lauksaimniekiem pēc iestāšanās Eiropas Savienībā. Tāpēc jau pirms sarunu noslēguma tikšanās Kopenhāgenā un pievienošanās līguma parakstīšanas, izmantojot sarunu gaitā panāktos rezultātus, operatīvi tika novērtētas lauksaimnieku perspektīvas, sagatavoti prezentācijas materiāli un informēta sabiedrība. Sagatavotais materiāls par Latgales reģiona piena lopkopības specializācijas saimniecības, Kurzemes reģiona liellopu gaļas ražošanas saimniecības, Zemgales reģiona augkopības specializācijas saimniecības un Vidzemes reģiona pusnaturālās saimniecības prognozētajiem ienākumiem 2006., 2009. un 2013.gadā ir dots 1.pielikumā, bet, balstoties uz pievienošanās līgumu, Latvijas vidējās saimniecības prognozētie ienākumi 2005., 2008. un 2013.gadā ir doti 2.pielikumā.

Pielikumi

1. zīm. Modeļa pirmais solis

2. zīm. Modeļa otrais solis

3. zīm. Modeļa trešais solis

3. Produktivitāte samniecībā.

Izstāstiet kalkulatoram par produktivitāti Jūsu samniecībā, lai kalkulators izrekinātu ražošanas apjomus. Jums piedāvātie ir 2002. gada Latvijas vidējie rādītāji.

	Latvijas vidējie rādītāji	Jūsu samniecības rādītāji
1. Kvieši, t/ha	3.38	<input type="text"/>
2. Rudi, t/ha	2.91	<input type="text"/>
3. Mieži, t/ha	1.92	<input type="text"/>
4. Auzas, t/ha	1.69	<input type="text"/>
5. Pārējie graudaugi, t/ha	1.86	<input type="text"/>
6. Rapsis, t/ha	1.78	<input type="text"/>
7. Cukurbietes, t/ha	34.31	<input type="text"/>
8. Kartupeļi, t/ha	14.34	<input type="text"/>
9. Lini, t/ha	0.62	<input type="text"/>
10. Vid. dzīvnieku no govis, kg/gadā	3958.00	<input type="text"/>
11. Vid. dzīvnieku pieaugums teļiem un telēm līdz 1 gadam, kg/gadā	250.00	<input type="text"/>
12. Vid. dzīvnieku pieaugums liellopiem vecākiem par 1 gadu, kg/gadā	180.00	<input type="text"/>
13. Vid. nobarojamo cūku turēšanas ilgums, dienas	202.00	<input type="text"/>
14. Vid. pārdošanas dzīvnieku nobarojamām cūkām, kg	95.00	<input type="text"/>
15. Vid. dzīvnieku pieaugums pārējām atām, kg/gadā	16.00	<input type="text"/>

Latvijas Vidusieģis agrārās ekonomikas institūts, 2002.

4. zīm. Modeļa ceturtais solis

4. Pārdošanas apjomi.

Izstāstiet kalkulatoram par Jūsu samniecības saražotās produkcijas pārdošanas apjomu. Piedāvātie rādītāji ir Latvijas vidējie pēc 2002. gada datiem. Jūs varat tos mainīt.

Jūsu samniecībā saražotais, t	Pārdotais apjoms, ievērojot Latvijas vid. pārd. līdsvāru, t	Saimn. pārdotais apjoms, t
1. Kvieši	0.00	<input type="text"/>
2. Rudi	0.00	<input type="text"/>
3. Mieži	0.00	<input type="text"/>
4. Auzas	1.69	<input type="text"/>
5. Pārējie graudaugi	0.00	<input type="text"/>
6. Rapsis	0.00	<input type="text"/>
7. Cukurbietes	0.00	<input type="text"/>
8. Kartupeļi	0.00	<input type="text"/>
9. Lini	0.00	<input type="text"/>
10. Piens	0.00	<input type="text"/>
11. Liellopu gaļa	0.00	<input type="text"/>
12. Cūkgaļa	0.00	<input type="text"/>
13. Aitu gaļa	0.00	<input type="text"/>

Latvijas Vidusieģis agrārās ekonomikas institūts, 2002.

5. zīm. Modeļa piektais solis

EiroKalkulators

5. Samniecības cenas.

Pastāstiet par cenu, par kādu Jūs pārdevat produkciju, un kalkulators aprēķinās Jūsu pārdošanas uzdevumus pirms tai pieiet pašas ES. Piedāvātā ir Latvijas 2002. gada cena, pēc LĒK datiem.

Jūsu pārdotais apjoms, t	Latvijas vid. pārdošanas cena, Ls/t	Jūsu cena, Ls/t	Iepēmumi no pārdotās produkcijas, Ls
1. Kveņš	0	59.18	
2. Rucis	0	55.84	
3. Mešs	0	54.58	
4. Auzas	0.19	51.69	
5. Pārējie graudaugi	0	59.29	
6. Rapsis	0	121.82	
7. Cukurbetes	0	19.53	
8. Kartupeļi	0	59.82	
9. Lins	0	70.86	
10. Pienis	0	92.16	
11. Lielpu gāja (džīvvarā)	0	406.94	
12. Cūkgaļa (džīvvarā)	0	640.55	
13. Aitu gāja (džīvvarā)	0	518.98	

atpakaļ   tālāk

© Latvijas valsts agrārās ekonomikas institūts, 2002.

6. zīm. Modeļa sestais solis

EiroKalkulators

6. No valsts saņemtais atbalsts (subsīdijas).

Izstāstiet kalkulatoram par saņemto valsts atbalstu Jūsu saimniecībā 2002. gadā, un kalkulators salīdzinās to ar saņemamo valsts atbalstu pēc iestāšanās ES. (KLP un nacionālā tēzma saņemšana, kā arī Lauksaimniecības mazāk izveidējo apvidu atbalsta maksājumi). Piedāvātie ir LVAEI aprēķinātie Latvijas rādītāji, ko Jūsu saimniecība varētu saņemt.

	Aprēķinātais atbalsts, Ls	Jūsu saimniecībā saņemtais atbalsts, Ls
Augkopības nozarēs	0	<input type="text"/>
Lauksaimniecības nozarēs	0	<input type="text"/>
Kopā		<input type="text"/>

atpakaļ   tālāk

© Latvijas valsts agrārās ekonomikas institūts, 2002.

7. zīm. Modeļa septītais solis

